

**ПРОБЛЕМИ РЕСТАВРАЦІЇ ЗВУКОЗАПИСІВ
ТВОРІВ МИСТЕЦТВА В ХХІ СТОЛІТТІ:
ПЕРСПЕКТИВИ ВІДРОДЖЕННЯ
ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ**

Українську наукову та творчу спільноту в ХХІ ст. дедалі частіше цікавлять проблеми відродження зразків української дискографії (звукозапису) минулого, що стали б принагідними для ствердження ідеї національної самоідентичності та самовираження серед загалу іншонаціональних (тотожних або полярних) світових культур. Кількість культурознавчих розвідок чимала, проте їх зміст носить доволі поверхневий характер, позбавлений ґрунтовності аналізу. Це пов'язано з тим, що більшість *аудіотворів* – зафіксованих у звукозаписі зразків української музичної спадщини – було втрачено або знищено за часи ХХ ст., інші ж з них – збережено та/або приховано у приватних колекціонерів, які не завжди готові надати їх для практичних досліджень. Такі побоювання (приватних збирачів) пояснюються тим, що не завжди дослідники якісно й коректно використовують їх матеріали в належному користуванні, зокрема це стосується умов неушкодженості цифрової продукції та способів її відтворення.

Найважливішими в ХХІ ст. для дослідження звукозапису української культури стали опубліковані матеріали та нариси С. Максимюка, присвячені історіографії вітчизняного звукозапису та дискографії. С. Максимюк – винятковий колекціонер української музики, який зміг зібрати та укомплектувати за рубриками понад 3500 тисяч платівок (від 1900 року до найновіших часів ХХІ ст.) [2]. Кількості його трактатів може позаздрити будь-який збирач української дискографічної продукції, а теперішні виконавці, знайомлячись з ними, пізнають розмаїті форми зафіксованих артефактів давнього музичного мистецтва та засобами осучаснення й стилізації української пісні. Це все спос-

терігаємо у сучасній імплементарній музиці (у розмаїтті стилів і жанрів фольклорного, академічного й популярного напрямків) ХХІ ст., що завдяки загальному поширенню через сучасні технології стало доступним для будь-якого користувача.

Вагомим внеском у скарбницю національного мистецтва на нинішньому етапі осмислення якісної форми звукозапису стала діяльність П. Барановського в галузі зібрання та реставрації зразків фольклорної музики, чим нині пишаються архіви ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України [3, 141]. Серед значимих наукових розвідок дослідника, вважаємо за потрібне акцентувати увагу на таких публікаціях як «Рефракторність зон акустичної рецепції» (опублікована 1947, Київ), «Об'єктивні методи дослідження слухової чутливості» (1958, Київ) та «Побудова чистого звукоряду хроматичного строю» (1959, Київ). Окрім названих наукових розвідок, П. Барановським було позначено ряд стратегічних досліджень, що стосувалися виключно звукозаписної інженерії та технології. Саме його досліді використано в наукових концепціях звукозапису таких авторів, як К. Дніпров та В. Барковський, що активізували власну увагу на дослідженнях механічних налаштувань звуку, зокрема в лабораторіях електроакустики. Деякі зі спеціалістів звукової площини спромоглися дослідити роль аудіоінформації акустичних досліджень П. Барановського на основі аналізу та опису архівних фондів ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Нині ці праці не втратили своєї актуальності, однак значна кількість згаданих раніше українських дослідників, як видно з їх праць, не були знайомі з розробками основоположника теорії та практики звукозапису в українському музичному просторі [3, 141].

Суттєвим дослідженням для ХХІ ст. вважається робота О. П. Гребіня, присвячена моделі реставрації та відновлення фонограм. Науковцем порушено практичні питання самого процесу історичного розвитку звукозапису, який налічує понад 140 років створення і накопичення звукової інформації, а також кількісний об'єм матеріалів, що піддалися фіксації, завдяки нині можливим методам збереження та відтворення всієї палітри аудіопростору [2, 20].

Отже, розвиток звукозапису в українській культурі ХХ – перших двох десятиліть ХХІ століть спонукають до певного вирішення та ґрунтового дискурсу тих категорій, що знаменують творчість у «постсучасному» просторі, зокрема в колі культурно-освіченої громадськості. У цьому разі звукозапис фіксує життєві культурні процеси, мистецькі явища, характерні для плину часу певного періоду. Водночас, звукозапис є певної формою реставрації, запису та збереження аудіопродукту, що став сутнісно-важливим явищем для модерн-покоління.

Фахівці культури аналізують, прагматично досліджують та класифікують здійснені звукозаписи: за принципом, методом та специфікою фіксованого матеріалу. Тому значення звукозапису стало ключовою компонентною складовою для фахівців, які досліджують мистецтво ХХІ століття, та, зокрема, розвиток форм й інструментарію запису звуку. Про естетично-філософську й соціальну значимість звукозапису свідчить стратегія збереження кращих зразків художньої спадщини та формування базового зібрання/архіву духовних здобутків людства. Визначення музично-семіотичних констант та культурного ареалу звукозапису втілюється у ХХІ ст. як **креативна модель** динамічного творчого процесу/співпраці між *деміургом* (композитором, поетом, письменником, виконавцем) та *звукоорежисером*.

Література:

1. Гребінь О. Засоби підвищення ефективності процесу реставрації та відновлення фонограм: дис. ... канд. техн. наук.: спец. 05.09.08 «Прикладна акустика та звукотехніка». Київ, 2021. 178 с
2. Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії. Львів. Вашингтон: Видавництво Українського Католицького Університету 2003. 288 с.
3. Українська музична енциклопедія. Т. 1 / [Гол. редкол. Г. Скрипник; Національна Академія Наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського]. Київ: Видавництво Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, 2006. 680 с.: ил. Т. 1 [А – Д].